

Zgodnja DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi polji, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 60 kr., za pol leta 2 gld. 40 kr., za četrtletja 1 gld. 30 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXVI.

V Ljubljani 20. rožnika 1873.

List 25.

Presvelemu Jezusovemu Sercu.

Nekaj lét je, odkar se pobožnost Jezusovega najsvetejšega Serca prav posebno po vsem svetu razširja in bogoljubne duše dobivajo veliko tolažilo, veliko pomoč iz pobožnosti do tega ognjiša vse ljubezni.

Po blaženi Marjeti Mariji Alakoški je Jezus obljubil velike in prečudne tolažila tistim, kateri se posvetijo čedenju in službi tega najsvetejšega — božjega Serca.

Za poslednje čase je Jezus ljudem tako rekoč prihranil svoje Serce in ga je imenovani svoji služabniki razodel, svoje Serce očitno človeštvu odperl. Poslednje čase hoče nezmerno preobilnost svoje ljubezni prav vidno in posebno izlivati nad ljudi, da jim nov pomoček nakloni, Njega v resnici ljubiti, mu z ljubeznijo ljubezen povračevati.

Sv. evangelij pravi: *Takrat bo velika britkost, kakoršne ni bilo od začetka sveta do sedaj, in je ne bo. In nebeške moči se bojo gibale . . . In veliko jih bodo zapeljali . . . In ako bi Gospod teh dni ne obkrajšal, bi ne bil rešen noben človek; toda zavoljo izvoljenih bodo okrajšani tisti dnevi!* — Res se kažejo britkosti velike za vernike in za zapušeno Cerkev, kakor še ni bila zapušena od začetka, in ne bo več potlej tako zapušena, kadar minejo tisti dnevi narhujši poskušnje in britkosti. Nebeške moči se gibljejo, ker tudi veliki odpadajo, ali pa omahujejo, in veliko jih je zapeljanih. Zavoljo obilne molitve izvoljenih, stanovitnih, bojo dnevi obkrajšani. Kteri tedaj bode veliki pomoček za ohranjenje in vterjenje o poslednjih časih? Jezusovo prečeno, Jezusovo božje Serce je poslednja čezobilna mera ljubezni, ki se ima izlivati nad človeštvo poslednje čase*). To odperto Serce Jezusovo ljudi siloma nagibljuje ga zopet ljubiti, v resnici ljubiti; in v tej resnični ljubezni in iz té ljubezni je rešenje.

Rekel je Jezus: „Ker jim svoje Serce dam, jim odprem vse zaklade ljubezni, milosti, posvečevanja in zveličanja, kar to Serce obsega, da vsi tisti, kateri mu skazujejo vso čast in ljubezen, kolikor je v njih zmognosti, bodo obogatovani s preobilnimi zakladi, katerih izdatni in neusahljivi studenec je to Serce. Njih imena bom v svoje Serce zapisal, in nikoli ne bom dopustil, da bi bile iz njega izbrisane.“ — Take dobrote je Bog in Zveličar obljubil in pripravil tistim, kateri Njemu tudi v hudem času zvesti ostanejo, kateri Njega spoznavajo, kadar ga učeni in olikani zatajajo; kateri njegovo besedo kakor nebeški biser spoštujejo, kadar novošegni liberalci brez vsega spoštovanja z njo pometajo, in jo

bogokletno vmés med svoje neslane burke mečejo; kateri Njegove svetnike z vernim srcem časté, kadar se malopridnost spotikuje nad njih podobami in prednamce nekako psuje, da so jih ko pomočnike zoper ogenj itd. na svoje hiše malali.

Zveličar je obljubil, da bo zaklade svoje milosti izljal nad tiste, kateri božjemu Sercu očitno, posebno čast skazujejo; to čedenje jim bo vsakterih blagrov z nebes vabilo. Po nobeni drugi poti duša ne pride tako hitro do svetosti; posvetni ljudje dosežejo s tim sebi in svojem potrebno pomoč, mir v svojih deržinah, zlašanje pri svojih delih in nebeški blagoslov pri vsih početjih. Redovne osebe in mašniki, ter vsi, ki delajo za zveličanje duš, si pridobé spretnost tudi nar bolj terdovratne serca giniti in s posebnim vspehom delati v vinogradu Gospodovem. Redovništva se s tim pomočkom povzdigujejo k prvotni gorečnosti in k natančnosti v svojem življenji.

Kolikor častitljivši in koristniši je ta pobožnost, toliko bolj se je satan bal pred njo in vse je počenjal, kar koli je bilo moč, da bi jo odvernil in zaterl. Poprijel se je posebno krivoverstva, ki se je izkotalo iz kalvinstva, t. j. janzenstva. Ti krivoverci so se štulili, da hočejo pokoro in veči ojštrost, popolnoma povrnjenje k začetnim keršanskim izročilom, in pod takimi pretvezami so butali zoper vse, kar je v sv. veri tolažljivega in usmiljenega. Tako n. pr. so lomastili zoper pogosto obhajilo, zoper zaupanje na usmiljenje božje, zoper ljubezen in čedenje preblazene Marije D., zoper lepoto in častitljivost Božje službe itd. Ledeno-merzle serca teh krivovercev, ki niso imele ne do Boga in ne do ljudi ljubezni, niso mogle všečno sprejeti čisto z ljubeznijo prešinjene pobožnosti, kakor je čedenje Jezusovega svetega Serca. Snovali so celo reč ostudnih kovarstev, zabavljivih spisov, več ali manj očitnih preganjanj, ter so se nezmerno natezali, da bi pričenjajoče čedenje presv. Serca v začetku zaterli. (Segur, das heilige Herz Jesu VI.)

Toda bolj ko so nasprotovali, bolj se je ta pobožnost razširjala, in po mnogih krajih je malo ljudi, da bi ne bili zapisani v bratovščino najsv. Serca, malo cerkev, da bi ne bili na njih oltarjih vstrič postavljeni tabli presvetih Serc Jezusa in Marije.

Kopernik — Galilej — Cerkev.

Letos se je obhajala 400letnica Kopernikovega rojstnega dneva; pri tej priliki se je veliko pisalo o njem, vstanovniku sedanje astronomije ali novega zvezdo znanstva, pogosto se je v misel jemal tudi Galilej, raz

*) Premišlj. magr. Segura V.

širovatelj Kopernikovega uka in kaj radi so cerkvi kako zaušnico pritiskali, kakor bi bila ona razvoj tega nauka po vsej zmožnosti ovirala. Vse to in pred vsem dva spisa v „Zori“¹⁾ sta me napotila, da sem ta predmet tudi jaz nekoliko natančneje pregledovati začel; bral sem v „hist. pol. listih“²⁾ obširno razpravo in sicer po virih, in to sem posebno porabljal pri sledečem sststavku.

Zdaj se splošno terdi, da je bil Kopernik rojen 9. febr. 1473. Star 23 let se je podal v Italijo, v Bolonji je poslušal slovečega zvezdoslovca Dominika Maria de Ferrara in okrog l. 1500 je učil že v Rimu z velikim vspehom. Njegov stric mu je podelil kanonikat v Frauenburgu, kjer je doveršil svoje delo o vertenji nebesnih krogov“ (de revolutione orbium coelestium); natisnilo se je l. 1543, posvečeno papežu Pavlu III; malo ur po sprejemu prvega zvezka je Kopernik umrl.

Pa kaj ga je nagnilo delo pisati? Pred vsem ga je vodil cerkveni namen. Papeži so namreč vedno skerbili čas prav vrejevati za cerkvene namene. A v 16. stoletju se je bilo štetje časa že tolikanj zmedlo, da je bil čas po koledarju že za deset dni zastal za pravim časom — to je bilo treba popraviti, ali kako? V početku so se obračali do slovečih zvezdoslovcev v Aleksandriji, da so po njihovem navodu posebno velikonočni čas prav odločevali; — pa zdaj je bila Aleksandrija razdjana, kam se obrniti? Kopernik je jako slovel, zato so ga med bivanjem njegovim v Rimu in pozneje, posebno ob času luteranskega zbora, spodbujevali, naj se poprime važnega dela. Poprava koledarja ga je napotila na preiskavo in razlago, kako se nebesna trupla sučejo, ker le to bi mu moglo dati terdno podlago za njegove poštevne in za osnovo njegovih tabel.

Tedaj cerkveni namen ga je vodil pri njegovem preiskovanju, iz Rima se je spodbudil za natančneje razmišljanje, vsled kterega je postal ustanovitelj novega zvezdoznanstva. On ni doživel poprave koledarja, ktera se je dogotovila na podlagi njegovih tabel, dognal jo je Gregor XIII; izpustil je namreč mesca oktobra 10 dni, da je 5. dnevu sledil koj 15. in postave dal oziroma prestopnih let.

V omenjeni knjigi je Kopernik učil, da solnce stoji in da se zemlja suče, nasproti prešnjemu mnenju in do tedaj veljavnemu sistemu Ptolomejevemu. On kar naravnost, s prepričanjem terdi ta svoj nauk — kar je razvidno iz dela samega in tudi iz pravega njegovega predgovora, kateri se je še le l. 1854 v Varšavski izdaji priobčil (kakor piše J. Pajk v Zori). Prejšnji predgovor je naredil neki Osiander in v tem pravi, da je novi nauk le hipoteza. Pa naj bo že tako alitako njegovo osebno mnenje, toliko je gotovo, da od cerkvene strani se k temu ni nič storilo, dokler ni Galilej zopet začel tega nauka terditno učiti.

Galilej je bil rojen l. 1564. Veliko slavo si je pridobil z nekim l. 1610 priobčenim delom, v katerem naznanja začudenemu svetu 4 jupitrove trabante; najdba daljnogleda je dajala nado še večjega napredovanja. Leta 1611 je prišel v Rim, kjer je dal natisniti svoje delo (tedaj v Rimu) o solnčnih pégah; v tem je že izrekel svoje mnenje, da se zemlja verti. Še jasneje se je pripoznal k Kopernikovega sistemu v nekem listu do svojega učenca Castelija, do kterega je pisal l. 1613 iz Florencije. Ta list pa se je objavil in je vzročil preiskavo novoga sistema. Zdaj se je začela stvar premišljevat. Na povelje papeževo in sv. officija sta se bogoslovskim presojevalcem (ali kvalifikatorjem, ki pa ne

izrečejo konečne sodbe, ampak povejo le svoje mnenje kotstrokovn.) dalav razsodbo dva stavka: solnce stoji, zemlja se suče. Oba stavka so ti presojevalci izrekli za absurdna in napačna v modroslovju (modroslovju se je pa tudi naravoslovje prištevalo), ter nasprotno sv. pismu; zraven so prvi stavek obsodili kot krivo-verak, drugi vsaj kot napačen v veri. Da ta menitev in presodba ni bil kaki koncil, ali kaka dogmatična cerkvena določba, to vsak previdni lahko ve iz tega.

Galilej se je prišel prostovoljno v Rim zagovarjat. Tu se mu je 26. febr. 1616 leta zapovedalo, naj omenjeni nauk opusti — kar je obljubil, in pravde je bilo konec. Ni se mu pri tej priliki nobena kazn naložila, in ni se s prisego odpovedal svoji terditvi. To mu je kardinal Belarmini še tisto leto zoper opravljuje pismono poterdil. Dosledno se je potem tudi Kopernikovo delo „o vertenju nebesnih krogov“ prepovedalo, na indeks djalo, toda s pristavkom: donec corrigatur (dokler se ne popravi). Prosim, tega prevažnega dostavka ne izpuščati izpred oči. — Preden pa nadaljujemo zgodovinsko dogodbo, premislimo nekoliko ravno omenjene določbe.

1. Stavka, da solnce stoji in da se zemlja suče, obsodila sta se kot absurdna in napačna v modroslovju, t. j. v naravoslovju, ali oziroma prikazen na zemlji po tadanjem nazoru tega zemljinega vertenja. Res je, kar pravi l. 1626 Baco Verulam: „Znano je, da Kopernikovih nazorov ne morejo podreti zvezdoslavna načela, ker ne nasprotujejo prikazom, toda podirajo jih prava načela v naravoslovju“. Tedaj je stala vednost še na nizki stopinji, do danes storilo se je veliko novih najdb in ena najmenitnejših je uk o teži zraka. Ta nauk se takrat ni poznal, nista ga razvozljala ne Kopernik ne Galilej, temuž mislilo in terdilo se je, da se zemlja dervi skozi zrak. A pogledjmo, kaj bi iz tega sledilo? Če se zemlja z neizrečeno hitrostjo (kakor piše dr. Šubic v Zori, je to gibanje tako silno, ko bi treščila zemlja na terdni upor, da bi se ustavila od tega, bi se od tega treska tako zgrela, kakor bi se sožgalo pri tisti priči 14 iz oglja obstoječih zemljá) verti od zahoda proti zahodu skozi zrak, priti mora zrak v nasprotje, v silno dotiko z vsemi trupli na zemlji. Če že mala krogla skozi zrak žvižga, kako strašanski vriš bi še le zemlja napravljala? Nikdo bi ne mogel na nogah stati, drevesa bi se polomila, hiše poderle, oblaki bi grozovito hitro mimo nas švigili, in enako drugo. Ta velikanska nasprotja so bila že Ptolomeju znana, zato se mu je misel, da se zemlja verti, posebno smešna dozdevala. Pač sta Kopernik in Galilej skušala odstraniti te težave, a ni se jima posrečilo; z malimi razlikami se zedinjata v tem, da spodnji del zraka potegne zemlja za sabo, zgornji pa ostane nepremakljiv. Kdo ne vidi, da so težave s tem le še bolj pomnožene? In kdo se bo še čudil, da se je nauk razsodil za absurden in napačen v modroslovju (t. j. v natoroznanstvu) — vsaj je bil to po tadanjem znanju v istini. Kaj pa pravi vednost o tacih stavkih, kateri ne morejo vseh prikazen, da, kateri morejo vse, razun ene prikazni razlagati? Da je napačen, ali, da naj se pripoznava le kot hipoteza (misel), nikakor pa ne kot dognana resnica. In ali morda vednost to zahtevaje sama sebe ponižuje, v napredovanju ovira? Ali marveč ne varuje s tem svoje lastne časti? Kaj bomo tedaj rekli od cerkvene veljavnosti, ki je omenjeni Kopernikov nauk prepovedala učiti kot dognano resnico, toda privolila ga razlagati kot hipotezo? Kar bomo še pozneje razvideli.

2. Znano je, da se sv. pismo razlaga po čerki; odstopi se od te razlage le, ako bi razlaga po čerki

¹⁾ Zora list 5 in 10;

²⁾ zvezek 7.

kako nasprotje v sebi imela, n. pr. kadar se govori od od rok, oči Božjih. Odstopiti se pa nikakor ne more od take razlage, ako bi se z odstopom prišlo v nasprotnosti, kakor ravno v našem primerlju; zato se je moralo reči, da nasprotuje omenjeni nauk sv. pismu, ker je očitno napačen. In že leta 1661 je pisal rimski penitencijar (poenitentiarius) jezuit Fabri: „Nič ne nasprotuje, da bi cerkev onih stavkov sv. pisma ne razumevala in ne razlagala v naravnem pomenu, dokler se nasprotno ne dokaže“. Ali niso to mnenja, ktera razum ne le odobrava, ampak zahteva? Da se bo pa sploh vedelo in zapomnilo, kako so od nekdanj cerkvene veljavnosti sodile o stavkih sv. pisma, kateri se memogrede dotikajo naravoslovja, naj omenim sv. Tomaža Akvina: „Ni gotovo, da bi morali resnični biti stavki, ktere so postavili zvezdoznanci, ker se morda to, kar uči od zvezd pogled, utegne razlagati še kako drugače, kakor pa ljudje do sedaj umevajo“; v tem pomenu piše ta slavni učenik, pred pa omenja nepravilno gibanje planetov, kar se — pravi on — ne pristuje gibanju nebesnih trupel. Take nazore so sploh imeli sv. očetje o naravoslovju, kar potrdi n. pr. tudi sv. Avgustin, ki je dneve v Mozesovem stvarjenju drugače razlagal, kakor se je navadno razlagalo.

3. Bogoslovski presojevalci so razsodili, da je nauk krivoversk; iz rečenega se pač ta razsodba lahko razvidi — vendar viša oblast se v svojih določbah in ukazih do Galileja nikdar ni rabila, govorila je sploh le o napačnem nauku, ktereja naj popusti. Le v besedah prisege, ktero je naložila Galileju l. 1633, nahaja se obtožba, da se je sumljivega storil krivovere — ker je terdil po tadanjem stanu kriv nauk in nasproten besedam sv. pisma. Dobro je treba pomniti, da nimamo tu nikakoršnih verskih določil, niso postavljene dogme, temuž so samo razsodbe učenih mož rimske kongregacije, katerih izrek je moral veliko veljavo imeti; nasprotna menitev je bila pa kot ne jasno dokazana, sumljiva; Galilej se ni podvergel, zato je bil spoznan za sumljivega in pozneje v kazni obsojen.

4. Najbolj važno je pa sledeče, namreč prepoved Kopernikovega dela, toda s pristavkom donec corrigatur (dokler se ne popravi). Cerkev se očita, da je s to prepovedjo ovirala razvoj znanstva, prepovedala prosto preiskovanje, da je toraj sužnjevala duha, da je nasprotna človeškemu napredku. To pa izvira od tod, ker se ravno ta pristavek prezira in nanj opirajoča se določba od l. 1620. Naj prej omenim, da tudi ta prepoved ni verskega zapopadka, ampak je le disciplinarna; pa ko bi bila tudi verskega obsega, vidili smo, da take reči za verske resnice ne veljajo, ako niso oklicane izrečno s papeževo veljavnostjo. To zapustivši stopimo k prepovedi Kopernikovega dela in k prevažnemu dodatku, donec corrigatur. Ali se je delo popravilo? izbrisalo iz prepovedi? in kako se je popravilo? Popravek je prišel v določbi 15. maj. l. 1620, v kateri se naravnost imenujejo stavki, kateri naj se izpusté ali preuredé. Tu je samo kakih sedem stavkov popravljenih, in sicer tako, da je iz terdilnega stavka pogojilni narejen (n. pr. napis 11. poglavja se glasi: dokaz o trojnem vertenju zemlje“; popravek pa je takoben: „hipoteza o trojnem vertenju zemlje“ in njen dokaz), in kakih deset besedi, pa nekoliko dalji odstavek, v katerem se delo Pavlu III posvečuje, je prečrtan. Pomenljive so pa v določbi sledeče besede, ker nam pojasnujejo stališče rimske cerkve: „ker je v tem delu veliko koristnega za občinstvo, sklenilo se je, da se do sedaj tiskana dela Kopernikova dovolijo, vendar le po popravku onih stavkov, v katerih se o legi in gibanju zemlje ne govori pogojilno, ampak terdilno.

Menim, da je sedaj in pa iz zgoraj v odst. 1 omenjenega jasno, koliko podlage ima nasprotniško očitjanje o ravnanju cerkve oziroma tega nauka. Opomnim pa še enkrat, da na ta pristavek in to določbo od leta 1620 naj se nikar ne pozabi. (Konec nasl.)

O volitvah.

(Iz katol.-polit. društva.)

Volitve sicer še niso prav blizu, ker utegnejo biti še le v oktobru; vendar pa ker so silo važne, se po časnikih, po nalaš sestavljenih odborih itd. povsod za nje že pripravlja. Kaj zamorejo udje naše družbe v ta namen storiti, se bode vidilo iz naslednjega pojasnovanja.

Kar se tiče Kranjskega, se je pred nekterimi tedni sestavil izvrševalni volilni odbor v Ljubljani; zastopani so v njem deželni poslanci, polit. družba „Slovenija“, naša politiška katol. družba in pa „Narodova“ stran, vsaka stranka s 3 udi. Iz naše družbe so bili voljeni gg.: K. Klun, Pirnat, Jeran.

Izvrševalni odbor je imel dosedaj dve seji. V prvi je obravnaval nekatere bolj splošne zadeve, določil, da naj se po deželi vstanové pododbori, kateri bojo v vsakem kraju delali, se posvetovali, ktere može bi priporočili izvrševalnemu odboru za volitev in si prizadevali, da bi se tudi res povsod tisti volil, za ktereja se bode zedinilo. V drugi seji so bili po vsih krajih naše dežele posebej imenovani možje, do katerih se je odbor obrnil, da naj bi pododbore vstanovili.

Opomnim naj tudi to, kar se je v prvi seji omenilo v oziru na to, če naj poslanci gredó v državni zbor, ali ne. To je bilo le bolj privatno pomenkovanje in reklo se je, da vsak vé, da z državnim zborom, kakor z decembersko vstavo sploh konservativna stranka ni zadovoljna, da pa v zbor, ki se bo snidel po direktnih volitvah, vender kaže po vsaki ceni iti, ker vse tako stoji, da bi bila škoda za nas več, ako se zderžujejo naši poslanci državnega zbora. Mogoče bi bilo pa tudi celo, da se kdaj dobi večina po konservativni stranki, in potem bi se zopet po postavni poti lahko vravnalo, kar je zdaj domovini, Cerkvu itd. v postavah neugodnega in neprimernega.

V ljubljanskem izvrševalnem odboru ima konservativna in katoliška stran tako določno večino, da je upanje, ako še zlasti po deželi domoljubi svojo dolžnost vestno spolnujejo, da bojo izvoljeni poslanci, ki so vredni tega imena, ter bojo čvrsto delali po našem celotnem programu: „Za vero, dom, cesarja.“ (Nasledvala je vredba volitev, kar pa o drugi priliki.) Omeniti moram tudi naših nasprotnikov, kar se tiče volitev in njih nasledkov. Katoliško-politiška družba se poganja za celotni blagor Slovencev, ona ima ozir na duhovni in telesni blagor, toraj stoji za celi program: za vero, domovino, cesarja. Naši nasprotniki pa so v prvi versti vstavoverci, in v drugi versti — žal mi je, da moram odkrito reči — tudi tako imenovani mladoslavoenci s svojim enostranskim programom.

Vstavoverci so dobro znani; njih delo je decemberska vstava s tako imenovanimi „cerkvenimi in šolskimi postavami“; njih delo je djansko nasprotno sv. Cerkvu, kakor so razodeli s svojo adresno do odpadnika Döllingerja, s protestiranjem zoper papeževo encikliko, s svojimi Cerkvu in duhovstvu sovražnimi govori o vsaki priliki, s svojim časništvom itd. — Ti vstavoverci razširjajo svoje misli in nauke tudi po deželi, kolikor le morejo; ne dosti, da v glavnem mestu v raznih shodih svoje naklepe snujejo, spuščajo se tudi na kmete in si iščejo veljavo pridobiti. Ravno une dni so se bili

zbrali z dolenskih strani in iz Ljubljane na Kerškem, so tam doli jedli in pili, pa hvalisali z napitnicami svoje načela in malike ter iskali jih razširjati in jim veljave pridobiti.

Ta stranka je v glavnih prizadevanjih nasprotna načelom domoljubne kakor sploh katoliško-politiške strani, in očitno je, da poslanci iz te stranke bi v derž. zboru za naš program ne delali.

Mladostlovenci imajo program le za omiko, svobodo, narodnost; vero in sv. Cerkev izločujejo, akoravno je to glavna skerb slovenskega naroda, da se ohrani katol. vera in da Cerkev svoje pravice nekaj ohrani, nekaj pridobi. Ta stranka je sicer majhna, pa toliko bolj vpije. V Celji je svoj program 25. maja precej natanko razvila, se ne le za nove šolske postavbe izrekla, temuč celo terdila, da avstrijska pravna stranka hoče odpraviti, kar je dobrega v sedaj veljavnih šolskih postavah; boji se, da šola bi zopet morala priti pod izločljivo oblast duhovnov (kakor da bi že kdaj pod njih izključljivo oblastjo bivala!); pravi celo, da deržavopravni program zagovarja načela, katerih noben narod sprejeti ne more, ki si želi omike in svobode. Tudi je ta stranka za posilno obiskovanje šol (schulzwang) in terdi, da z novo šolsko postavbo je „vstvarjena“ terdna podloga za šolsko omiko*). —

Deržavnopravna stranka, ki je mladostlovencem tako silo v želodcu, je konservativna in federativna stranka po vsi Avstriji, ki hoče pravice vsem in na vse strani, Cerkvi in vsem posameznim narodom in deželam. Ne morem sicer na tanko izreči, če streže ideji katoličanstva do zadnje točke, gotovo je pa to-le: Ako se misli in osnove te stranke razširjajo in vterdijo, bode ona močna podpora za red na vse strani, močna podpora posebno tudi za cesarsko hišo in prestol, kterima sedanjí čas dosti očitno nevarnosti žugajo.

Zoper obrekovalce.

(Šolska naloga r. Fr. Cimpermana.)

Conscia mens recti fama mendacia ridet.

Slednje dejanje ima svoj razlog, iz katerega izvira. Razni, jako razni pa so nameni, ki vodijo človekovo besedo in delo, nekateri blagi, lepi, dostojni, a drugi sebični, slabi in zaničljivi. Kakó bi se torej kedó še mogel čuditi, da je v sedanjih dnéh, polnih gibanja in prenavljanja, toliko laži v besedi živi in pisani, toliko puhlosti in praznote, binavščine in sovraštva v dejanji. Mnogo mož, ki bi vredni bili visoke časti, pravega spoštovanja zaradi njih blazega prizadevanja, njih neutrudljive delavnosti v korist vsemu narodu, se celó (žalostno se mora priznati) zaničuje, obrekuje, njih neomadežano ime v temo postavlja in po krivici skruni. In kar je najžalostnejše, kar največo bolest napravlja plemenitemu sercu, je še tó, da sovražnost in zaničevanje dohaja od óne strani, ki bi imela kazati dolžno hvaležnost. Od tod pa izvirajo tudi nesrečni nasledki, da národ ne more priti na boljše, ker ni sloge med njegovimi glavami. Pač bi naj pomnili nekateri možjé resničnih besed Gospodovih: „Kakó bo obstala kraljestvo, ki je razdeljeno samó zoper sebe?“

*) Memogredé naj opomnim, da ti ljudje zmiraj „stvarjajo“, akoravno po vterjeni ljuški rabi „stvariti“ pomeni, iz nič kaj storiti, in to le Bog sam zamore. Zato so pa marsiktere stvarjenja rade „šušmarstva“. Zelenec je tudi svoje dni hotel menda nekaj „stvariti“, pa tista stvarba ni bila mojstersko delo.

Se vé, da res je hvala svetá mnogokrat črna ne-hvaležnost, da človeku, ki je kaj blazega storil ali kakor bodi si koristil, na uho leté žaljive besede, ali se mu podtikujejo ravno tisti slabi nameni, katere nasprotniki sami imajo.

Kje hočemo živejšega, lepšega izgleda iskati zató, kakor je Kristus sam, ki sebe imenuje „luč in resnico“! In kakó so ga puhli farizeji zaničevali, kakó ga ljudstvu sramotili! Nosil in terpel pa je vse molčeč kakor jagnje. Tó je značaj, tó je krasen, najblaži značaj!

Enako ravná pravi mož v podobnih slučajih. Govori se slabo o njem, pritikajo se mu slabe osenčajoče lastnosti, prevrača se njegova beseda, dejanje se mu skuša napačno, nedostojno razlagati: a sam, svést si, da ni mislil slabega, da je njegovo dejanje dobro in pošteno, molčí, dobro vedóč, da resnica se ne dá zatreti, prej ali pozneje pride na dan. Če tudi nepravilno obrekovanje težkó dé njegovemu blagemu sercu, vendar ne sega vselej po orožji ne besede ne peresa, da bi se potegoval za lastno osebo; če že mora podati se v boj, bori se bolj za resnico, za pravo, za načelo ali princip, kakor pa za lastno osebo. Na tem ravno se spozná njegova blagóst, njegov moški, časti vredni značaj. In njemu veljajo besede:

Veslje pa mu dela,
Da je osrečil brate;
Saj ko tema jih je objela,
Spominjajo se luči zlate:

Mož blag se pozno vendar le spozná,
Svet že po zgubi mu veljavo dá.

Nekoliko o prepovedovanju knjig.

(Konec.)

So pa nekteri, ki ugovarjajo: Zakaj noče Cerkev, da bi resnico in blodnjo (zmoto in spako) spoznali? S tem vprašanjem zahtevajo prederzni sovragi odgovor o cerkvenih vravnava. Da je sv. Cerkev prepovedovala in še prepoveduje njej nasprotne in okužene knjižure prebirati, ima mnogo in važnih vzrokov, kakor so sledeči: a) Zarad prave in istinite nevarnosti odpada. Cerkvena zgodovina pripoveduje o padcu naj slavnih mož, ki so v svojem prevelikem zaupanji samih na-se v vsaktere zmote zabredli. Evtihes, manihejske spise prebiravši, se je iz neustrašljivega branivca sv. vere spremenil v glavo krivovercev. Bardazaneza iz Sirije so verni splošno občudovali vsled njegove pobožnosti in katoliške gorečnosti; toda nekatere brezbožne spise prebravši, je bil najsilovitejši pospeševavec in razširjavec ločine valenci-janov. Sv. mašnik Arit za opominjevanje sv. Hieronima ne maraje je zabredel v zmoto Origenove po njegovih spisih. Sv. Hieronim pripoveduje, da so priscijanske knjige zapeljale Španijo in Portugalsko. Viklef je vse Česko s svojimi knjigami okužil, in ne more se dosti obžalovati, kaj so Luter v 6. in razvpiti enciklopedisti v 18. stoletji hudega storili z zapeljivimi knjigami. Če so pa močni stebri omahovali, kako bi ne potem slabo terstje, ako pride na vihar zapeljivih bukev, časnikov, spisov?

b) Sv. Cerkev se ne boji, da bi goljufivni in slepivni bliš zmotnjave omračil in zameglenil čisto luč resnice; temuč boji se, da njenih vernikov oči so pre-slabotne, da bi mogle resnico in zmotnjavo razločiti. Zmota zato lahko človeka oslepi in omami, ker se prikazuje in ponuja v zlati kupi, ker se navadno razširja v sladkarsko-zabavnih knjigah, se prilizuje v pripovedkah, novelah, zamotava se v goljufljivo pisano obleko

prijetne pisave, zbadljive pikavnosti in šale; čitatelja zapleta v razne strasti, ki serce hudo podžigajo. Resnica pa sploh bolj resno, trezno in spodobno gre svojo pot in za sprideni, popačeni svet ne rabi slepilnih nagibov, kakor pa zmota.

Iz tega se daje razumeti, da mnogim pri pohujšljivi knjigi sedečim čas nemudoma beži, pri podučljivi in pobožni knjigi pa nerodno zaspé. Tudi se rado zgodi, da človek to ali uno reč čitaje ne umé; kajti, da človek blodnjo od resnice razloči, je treba bistrumnosti, ktere Bog ne dodeli vsakemu človeku; potreba je mnogo študij in vsestranske učenosti, ki se ne pridobi kmalo in vselej. Recimo, da v kateri prepovedani knjigi ni še taki strup, da bi vero zaterl; ali meniš pa, da je ne more skaliti? Ali ni sv. vera biser, vreden, da se vse odstranjuje, kar bi njeno čistoto in živost zmanjševati utegnilo. Človeštvo gotovo osrečuje in presvetluje samo resnica, ne pa zmota. — Večna resnica pravi: „Veritas liberabit vos“. Resnica vas bo oprostila. In vendar je v prepovedanih knjigah zvižaja in laž! Le spolnovanje resnice samo more vzdrževati družinstvo in toraj tudi človeštvo, ki ni družega, nego neizrečeno velika družina v vesoljstvu. Kakor je naravno, da človeške strasti s svojimi nagoni bornega človeka oslepariti hočejo, je od druge plati prvi namen sv. Cerkve, da té pogubljive, strastne nagone zatira, da njim nasproti resnica zmagovito obvelja. Resnica je vendar najvišje za človeka; kar je kdo brez oči in rok, še veliko manj je brez resnice. Ona mora gospodovati celega človeka; brez nje se pa zgrudi človek do živalske ostudnosti. Le resnica nas pelje k Njemu, iz ktere smo; On sam je večna resnica. Resnica je nad vse bogastva in zaklade na zemlji. Pogrešanje resnice razširja z zmoto vred vse pregrehe. Resnica pa izvira iz Boga in pelje zopet k Bogu, ker Bog je najvišja in bistvena resnica.

Ako je to zadnje omenjeno resnično, kdo more po tem terdit, da ima človek pravico resnico omračevati in jo ljudem kratiti, namesto nje pa zmote označevati.

Blagor narodu, kateri ima pisatelje, ki mu pripravljajo pošteno in dostojno dušno hrano! Oni ga vodijo po lepi cesti dušnega blagra v šotore večnega življenja. Gorje, trikrat gorje pa narodu, čigar pisatelji se tej sv. nalogi izneverijo in nasprotno delajo! Oni so zapeljivci, tatje, ubijavci svojega naroda, ker mu strup krivih nauk v serce trosijo, da gubivši vero in čut za resničnost, pravičnost, in vsaktero čednost sramotno poginuje. Ne berimo nikdar brez postavnega privoljenja prepovedanih knjig. Pojasnimo tudi drugim, da tega ne smejo. Storimo pa še več, varujmo se tudi takih knjig, ki niso naravnost prepovedane, ki pa vendar vemo, da so slabe in škodljive. Berimo in podpirajmo z gorečnostjo, kar je dobro. J. S—k.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. — Pij IX so 16. t. m. stopili v osem in dvajseto leto svojega papeštva. Po letošnjem rimskem imeniku (La Gerarchia cattolica e la familia Pontificia) je Pij IX 262. papež. V tem imeniku je versta papežev posneta iz zapisnika papeškega, ki je shranjen v patrijarhalni stolnici sv. Pavla v Rimu.

Pervi namestnik Kristusov je bil sv. Peter, iz Betsajde v Galileji, poglavar apostoljnov, ki je prejel od Jezusa Kristusa naj viši papeško oblast, da naj se preseljuje na njegove naslednike. Stoloval je naj prvo v Antijohiji, potem v Rimu, kjer je ko spričevalec, mar-

ternik, umrl 29. rožnika l. 67, potem ko je v tem poslednjem mestu vladal sv. Jezusovo Cerkev 25 lét, 2 mesca in 7 dni.

Pij IX ima naslov: *Namestnik Jezusa Kristusa, naslednik apostolskega poglavarja, najvišji škof vesoljne Cerkve, škof rimskega mesta, patrijarh na zahodu, prvo-stolnik v Italiji, višji škof in metropolit rimske okrajine, vladar časnih posestev svete rimske Cerkve.* (Ako so mu tudi poslednje začasno po sili vzeli, vendar nima nobena druga oblast pravice do njih, razun samega papeža).

Janez Marija Mastaj-Ferretti je bil rojen v Senigaliji 13. maja 1792, izvoljen za papeža v Rimu 16. rožn. 1846, kronan potem 21. rožn.

Njih svetost so stari: od svojega rojstva 81, od svojega povišanja na papežev prestol pa 27 lét.

Papežu kakor najvišemu pastirju morajo podložni biti vsi verni katoličanje, bodi si viši in poglavarji, ali pa podložniki. Kdor od papeža odpade, je razkolnik. Nepokoršina do njega je nepokoršina do Kristusa. Papež je naj viši učenik; ker je po nauku sv. pisma in sv. Cerkve „z njim Kristus in sv. Duh“, toraj je zmožen storjen za vodstvo pervaštva in za ohranjenje neskaljenega uka in čiste nrave v sv. Cerkvi Kristusovi. Brez te zmožnosti bi bila že davno Cerkev razpadla.

Sv. Peter je terpel veliko preganjanja, bil je med drugim že od Heroda v ječo veržen; kaj je potlej vse prestal, kdo bo to vse popisal? Na vse zadnje je na križu dokončal svoje mučensko življenje. — Ali se ne godi enaka Piju IX? Bil je iz Rima bežal pred morivci in rovarji, in ko se je komaj povernil in deželo v red spravil, so zopet jeli rogoviliti in so mu jo zopet ugrabili; on sam pa se je umaknil v vatican kakor v ječo pred tolovaji, od koder mu ni varno v mesto se prikazati. Ker ga nimajo v rokah, da bi ga križali, ga pa neprenehoma duhovno križajo. Zato mu neprenehoma smert želé in napovedujejo. Kaj hudega so mu že pod oknom vpili, in kaj kričijo njegovi sovražniki po svetu!

Sovražnikov Pija IX imamo tudi v svoji lastni deželi. Ti sovražniki pa niso kranjski narod, kateri je sv. Očetu svojo sinovsko podložnost naznanil z več kot sto tisučnimi podpisi, z obhajanjem Pijeve petindvajsetletnice po vsi deželi, s procesijami in pobožnostmi za njih zmago po vsi deželi, in jo naznanjuje še zmiraj in neprenehoma po mnogoterih potih in načinih. Sovražniki Kristusovega namestnika so nekteri brezbožni posvetnjaki, naj več potaknjeni po mestih, taki, ki jim nič ni za vero in katoliško Cerkev (če tudi so v kerstne bukve zapisani), nič za njih lastno dušo in srečo po smerti, kateri vse svoje upanje in vso svojo srečo stavijo v merico časnega življenja.

S takimi noče naš katoliški narod nič opraviiti imeti. Naš narod ima „vero“ in „Cerkev“ na svojem banderu; kdor se za to ne pečá, on ni naš, ni verni sin Pija IX. Sedaj so hudi časi, toraj se mora vsak spoznati za to, kar je, ako res je: za serčnega kristjana katoliškega! Proč z omahljivostjo! Proč z nejevero! Proč z zatajevanjem!

Jutri, 21. rožn., v god sv. Alojzija, je obletnica kronanja Pija IX. Molimo, da nam Jih milostni Bog ohrani do slavne zmage sv. Cerkve, in še mnoge leta potem.

— *Različnosti. Mala apologetika*, ki smo jo v 16. listu t. l. priporočili, je narodu kaj dobro vstregla ter poprašujejo še po nji iz Primorskega in Kranjskega. Opomnimo naj, da kacic 100 iztisov je še pri gospod u spisatelju dr. Lavoslavu Gregorecu, prof. v Mariboru.

Razposojevane, zgubljene, pokradene bukve. M a l o kje je tako malo vestnosti, kakor pri izposojevanih b u k-

vah: koliko jih ne pride nikoli več nazaj! Ali je to pošteno? Eden pa drugi je bil že te misli, da naj se na to zadevo v „Danici“ opomni, ker veliko gospodov želi nazaj bukev, ki so jih razposodili. — Prof. dr. Vončinu se je pa posrečilo dobiti en del prav lepega brevira mehl. natisa s pozl. obrezkom, ki je bil najberže ukraden. Gotovo vstreženo bo s to novico Gospodu, kateri ga pogreša in ga zamore dobiti. —

Nepostavnost v uradu. Eden vojaških naročnikov nam je pisal 1. majnika iz primorskih krajev: „Z veliko nejevoljo sem včeraj prejel Vaš mnogo cenjen list, ker sem na prvi strani ugledal vsega počeckanega. Ne vem, ali bi se jezil nad c. k. pošto, ali nad pisarnico pešpolka... Če človek pošteno plača, tudi smé želiti, da prejme pošteno blago, kakoršnega sl. vred. iz rok dá“... — Nočemo praviti, kakošne gerdobije so bile načeckane na listu, in tudi ne pošte in ne vojaške pisarnice zdaj še ne imenujemo; na prvo pritožbo pa, ako se še kaj tacega priméri, bomo preiskovanje dalje gnali, da paglavstvo na dan pride in ga zaslužena kazen doleti.

Na Jezici pri Ljubljani je v ponedeljek pogorelo deset poslopij.

Iz Doba. Marsikaj se je že pisalo o razvpitem A. Petavarji, in tudi dosti tako prismojenega, da človek lahko z roko otipa, da je črna laž. Morebiti ne bo napčno, ako o tem spregovori tudi kdo, ki je imel priložnost delj časa opazovati ga, in ki toraj more to dogodbo nepristransko soditi. Toda moj namen ni, vsega popisovati, temuč pojasniti le bolj nekatere okolišine, ki zadevajo druge, ki jih v to neljubo dogodbo tlačijo. Prišel je P. v našo faro za mežnarja iz Velesovega, kjer je tudi mežnaril. Vse ga je hvalilo in s prijaznim obnašanjem in pobožnostjo se je bil tako prikupil, kakor malokdo. Do lanske velike noči niso le pobožne ženske, ampak tudi skušeni in postavni možje od njega le dobro mislili. Ali ne zapoveduje tega tudi keršanska ljubezen o bližnjem, dokler se nasprotnega ne prepričaš? Kmalu in lahko se pa spotakne, kdor predeleč sega in se vtikuje v reči, ki njemu ne gredó.

Da bi bil gosp. fajmošter njemu dopustil posebne večerne pobožnosti z ljudmi v cerkvi, to ni res, tega nikoli ni storil. P. je sicer res po malem začeljal o večerih z ljudmi moliti; kadar je pa to predeleč segalo in g. fajmošter zvedil, mu je to prepovedal in ustavil. Pa tudi v tej reči bi bil hud spotikljaj prav za prav le tisto, kar k sreči res ni. Po skerbem opravevanji namreč zamorem terditi, da je ostudna laž, kar pišeta, „Narod“ in „Tagbl.“, da je P. v cerkvi z lece pridigal in v cerkvi ženske bičal! „Narod“ in „Tgbl.“ ljudem pač malo zdrave pameti pripisujeta, ko jim kaj tacega natvezujeta. (V cerkvi se nobena nespodobnost ni zgodila, kakor pozneji dopis bolj na tanko določuje. P. je nar poprej začel moliti po ave-Marijnem zvonjenji; ko je pa sčasoma začeljal pozneje, se mu je prepovedalo. Vr.)

Iz službe stopil je P. 1. okt., in 24. nov., toraj skor dva mesca pozneje, je bil misijon. Tukaj je Tgbl. zopet pokazal, koliko je njemu mar za resnico; da bi namreč tudi jezuite pritislil k tej dogodbi, pravi, da se je P. pri misijonu naučil ženske bičati. Ker pa od tistega časa, kar je iz službe stopil, ni bil v nobeni dotiki ne s cerkvijo našo, ne z duhovšino, in ker je tudi med misijonskimi pridigami po pivnicah posedal, bode toraj le Tagbl. vedil, po kakem čudu se je mogel kaj od oo. jezuitov naučiti. Odkar je tukaj iz službe stopil, je bil za faro moralčno mertev; svoje počenje je doverševal po tujih farah. Gospodje v Laščah in v Ribnici pa morajo priznati, da sta jim na njih prašanje

tukajšna duhovna resnico povedala in ga nič nista zagovarjala.

Znano je sploh, kako se enake dogodbe raznašajo in zvišujejo. „Fama volando crescit“. Če toraj „Nar.“ in „Tgbl.“ tvarine potrebujeta, naj se le dopisnikom svojim v Dobu priporočita; po gostilnicah in iz ust klepetacev in klepetulj utegnejo še marsikaj nabernavati, kar je voda na liberalni mlin: černiti duhovne, božje pota itd. Sej to je nove ère načelo in vsestranska svoboda!

Iz Zagradca. Lani, ali še pred lanskim sem prosil, naj bi se napravil nov „Proprium Sanctorum“, ker imamo že toliko novih listov, in se lahko kaj strese in pozgubi, in naj bi se v ta novi „Proprium“ djal tudi Officium „de festo Immac. Conception.“; ali dobil sem bil malo po nosu —; vender se prederznem spet prašati: Kako stoji ta reč? Bo kaj, ali nič ne? — J. K.

Od sv. Križa pri Ljutomeru. — Ker se bere, kako ljudje po svetu molijo in romajo za sv. Cerkev in za sv. Očeta, naj povem še jaz lep izgled iz naših krajev. O binkoštnih praznikih jih veliko gre na božjo pot na Bistrico na Hervaško k Mariji Devici, ki je deleč znana božja božja pot. Letos se jih je tod čez 100 zbralo; bili so pred odhodom v naši cerkvi na vse zgodaj zjutraj pri sv. maši in so odrnili, potem ko so jim č. g. duhovni pomočnik s sv. Reš. Telesom dali blagoslov; zvonovi so jim peli za odhod. Vsi pričujoči so bili do solz ginjeni. Tudi o prihodu se je vse veselilo, ko so zagledali novo zastavo. Sprejeli so jih slovesno preč. g. župnik, večernico obslužili in podelili jim sv. blagoslov. — Iz tega se vidi, kolikor v sedanjih časih peklenšek huje buta z vso močjo v sv. Cerkev, s tim več ima častivcev in prosivcev Marija, da naj varuje sv. Cerkev in prosi pri Bogu za njo.

Tudi na Bistrici so ljudem razlagali sedanje potrebe sv. Cerkve in opominjali jih, naj molijo za Cerkev in za poglavarja sv. Cerkve. — Pomozi Bog i „Majka Božja Bistrička!“ —

V sekovski škofiji so 6. majnika t. m. pod škofovim predestvom imeli posvet: kaj naj storé duhovni, kar se tiče zboljševanja plače. Pričujoči so bili gg. kanoniki, veči del dekanov, in nekateri duhovni iz Gradca.

Pri tem posvetu je bilo sprejetih več točk, ki so v naslednjem posnéte:

1. Za zboljšanje plače si hočejo prizadevati tudi v prihodnje.

2. Hočejo pa si prizadevati za to s popolno zvestobo do sv. Cerkve in njenih načel.

3. Nočejo torej nobene stopinje storiti, nobenega pomočka izvoliti, karkoli bi iz kacega vzroka ne bilo pravično, ne dostojno, dopustljivo, temuč le za to si hočejo prizadevati, kar je po eni strani potrebno, po drugi strani pa pravično, spodobno in dosegljivo.

4. Tudi tó, kakor so preteklo leto, odvrčajo tako imenovane garancije, posebejni davek na duhovne posestva, vravnavanje štolnih dajatev po vladi, ki je pri tem brez opravičenja hotla razloček delati, kaj so potrebne in kaj nebistvene reči v katoliških obrednih opravilih.

5. Zahtevati hočejo tudi letos, kakor so lani, namreč: a) Vlada naj spozná svojo dolžnost, ki je v tem, da pomaga ustanoviti stanu primérne duhovske prihodke, ne pa, da bi s tem sklepala nedopustljive pogoje ali naméne; b) vlada naj vgodno prenarédi tiste ukaze, kateri duhovske prihodke tako hudo oškodujejo, kakor so to škofje v svojih vlagah 1872 do vlade obširniše razložili; c) vlada naj verski zaklad Cerkvi v njeno lastno vpravo izroči, vender pa v poménu plačnega zboljšanja, to se pravi, brez skrajševanja navad-

nega državnega pridavka, temveč s povišanjem le tega do tistega zneska, katerega je državno poglavarstvo pri zadevnem preiskovanju 1871 potrebno spoznalo; dokler se pa verski zaklad nazaj ne dá, naj se dosedanje plače in po potrebi tudi zvišani zneski dajejo saj s tisto dobrovoljnostjo, kakor se je godilo, dokler ni še bila postavljena tista hudo tlačujoča šega poslednjih lét; pri tem naj se primanjkljaji ravno tako nameščujejo po državnih pridavkih.

6. Od subvencije tistih 500,000 gl. bi letošnji pripadek (za sekovsko škofijo 20,544) in lanski ostanek (9025 gl.) hvaležno sprejeli, ako se ta zneska izročita škofu v razdelitev potrebnih podpór, in bi bili s tem duhovni v tako okolišino postavljeni, da bi zamogli te podpore prositi. Dalje pravijo po besedi:

7. „Sicer pa nam pripoveduje ozir na čast našega stanu in na cerkveno zvestobo, glasiti se za tako vdeleževanje, kakor je bilo postavljeno lansko leto, ker po storjenih skušnjah v tej reči, in po pojasnilih danih 13. maja v 72. seji spodnje zbornice ni več moč postaviti tistih treh prideržkov, s katerimi edinimi bi bilo vdeleževanje (pri „sprejemi podpore“) še dopustljivo.“

8. „Ako bi se pa subvencija vendar delila po načinu, katerega moramo zaznamovati za nedopustljivega, in bi se verskemu zakladu v dolg pripisala, bi mi to morali kakor neopravičeno zapravljanje verskega zaklada obžalovati, in od svoje strani hočemo tudi zoper to slovesno protestirati.“

9. „Povabili bomo vse svetno duhovstvo iz škofije, naj podpiše prošnjo do Nj. Veličanstva cesarja (in do vlade), ter bomo v tem naznanili svoje želje in prošnje, kar se tiče zboljševanja in podpore.“

10. „Mi sami v svojem okrožju pa bomo po zmožnosti na to si prizadevali, da se prihodki posameznih duhovnih in duhovskih služb zboljšujejo, in pa da se množijo pomočki za začasno podporo posameznih duhovnov.“

Edinost, ki je dozdej v tej reči gospodovala med duhovstvom, se je tedaj takó tudi pri tej priložnosti v novo razodela. Bog daj, da se tudi v prihodnje nikoli ne skali, temveč se neprenehoma vterjuje s tim, da se zvesto in neprelomljivo držimo sv. Cerkve in njenih načel. Po tem nas bo Božji blagoslov spremljal na vse strani do srečnega doveršenja tega tehtnega prasanja. Med tem časom pa Gospod ne bo dopustil, da bi zastoj molili: „Daj nam danes naš vsakdanji kruh.“ On nam bode veliko obilnije blagoslovil ono malo, kar dobivamo v zvestobi do sv. Cerkve, kakor pa ko bi z omahovanjem v zvestobi premogli dobiti tudi veliko, k čemur pa takó ni upanja. Gospod vé, da imamo veliko več Njegovo kakor pa svoje lastno delo voditi, in nikoli ne bo dal nam odtegniti ne časnega potrebnega, ne milostine moči, da prestanemo nevarnosti, in prenašamo poskušnje, ki jih utegne čas nad nas razgerniti. —

Podobne so pogoje Linške škofije v tej reči, kakor piše „Linzer Volksbl.“ Trem gospodom je ondotni ordinarijat zadevne, že oddane prošnje nazaj poslal, rekši, da le potlej bode sodelal pri tej delitvi, ako vlada določene pogoje spolni, in da bode v diecez. listu oзнanjeno, ako se to zgodi. — Enako v Briksnu.

Od sv. Mavricija v Švici. — V god sv. Trojice. — 19. majnika sem zapustil Šveiningen, kjer sem bival 5 mescev in pol, se romanskega jezika privadil in tudi telesno še koli krepek bil. — Odpeljal sem se proti jugu po pošti. Ko slišite „proti jugu“, bi mislili, vendar v toplejši kraje. — Ne, ne! V 4 urah sem bil že tako visoko v gorah, da smo kočijo pustili in se na sanjih naprej peljali. Sneg je bil že ves zmerzel, za moža visok, mraz velik, oster veter je bril. Bili smo namreč nad 7000 čevljev visoko, na tako imenovanem „Julierpass-u“, koder je nekdanj Julij Cesar svoje rimske voj-

ške peljal v Recijo. Eno uro poti sem imel po snegu. Hudo je bilo le to, da se je bilo začelo konjem sem ter tje vdirati, ter so komaj izlekli. — Ko na drugi strani zopet do odkidane ceste in do kočij dojdemo, ki so nas čakale, sem ves trepetal od mraza, akoravno nisem bil slabo oblečen. Dobro v pol ure navzdol pridemo do lepega jezera in do pošne vasi „Silva plana“. Bili smo že v Engadinu. Engadin je namreč okoli 15 ur dolga dolina med visokimi gorami, ktere vedni sneg pokriva. Imenuje se Engadin od popačene latinske besede „Oeni catinus, Insko dolje, Innbecken“, zakaj 2 uri nad „Silvo plano“ izvira na skalnati z vednim snegom pokriti gori „Malöja“ reka Ina, še čez 6000 čevljev nad morjem. Pri izviru je zaježena, da dela jezero, vsaj tako veliko, kakor je Blejsko. Konec jezera je vas Sils; kmalo je zopet drugo jezero, na katerega desni strani ste vasi Silva plana in Kamfer.

Tam je zopet odtok in slavno znana kislava voda in toplice sv. Mavricija (St. Moritz), in v četrti ure sem bil na svojem novem štacijonu, v vasi sv. Mavricija, ki je viši od toplice nad tretjim jezerom. Ta vas ima kaki poldrugi tisoč prebivalcev, kateri pa so po veri vsi kalvinarji. Pisal sem vam že, kako so bili naše uboge misijonarje od tam pregnali. Zdaj pa, ko so se pričele toplice, in bi marsikoga sem ne bilo, ako bi ne bilo tukaj katoliškega duhovna, so se ljudje zavoljo časnega dobička toliko ukrotili, da se lahko med njimi prebiva, ako človek previdno dela. Zarad tujih katoličanov tedaj, ki po leti tu prihajajo, pride vsako leto eden naših misijonarjev na 4–5 mescev sem gori. Imamo tukaj „hotel“, kakor pri vas v Ljubljani, in letos se dva nova zidata, ker prihaja gospoda iz Laškega, Francoskega, Nemškega, Angleži, in celo Amerikanci, delavci iz Laškega, in lepege derara tu pusté.

Za letos so mene odločili, in borim se tukaj v vséh jezikih, ktere le malo znam. V prvi pridigi sem govoril v štirih jezikih. — Še le pred 6 leti so tukaj sozidali lepo cerkev sv. Mavriciju na čast, in zgodilo se je to posebno na prizadevanje gospé grofinje Puchnerjeve, vdove nekdanjega avstr. generala tega imena, rojene v Konters-u blizu Šveiningen-a. Cerkev, v bizantinskem zlogu, ima zraven velikega še altarja sv. križa in Marije D., in je velika kakor na Rožniku pri Ljubljani. Pa že zdaj je veliko premajhna, ker vsako nedeljo pride 2–3000 ljudi — iz celega gornjega Engadina — po 4–5 ur daleč v to vas, in nekteri k maši. Kmalu bom mógel po dvakrat ob nedeljah maševati, da se ljudstvo razdeli. V veliko pomoč mi bo, ako tudi kaki tuj duhoven pride v toplice, da bi prevzel saj eno mašo.

Kakošen pa je kraj? me boste vprašali. Tukaj ne raste družega kakor trava in do sredi hriba nekaj mesecen. Binkoštno nedeljo je za 4 palce snega padlo in bili smo 2 dni kakor v terdi zimi; ne 10 minut v hribu se sneg še zdaj solncu brani. Zjutraj je pri vodnjaku voda zmiraj zmerzla, po dnevi pa se vendar toliko sogreje, da ni treba več kuriti. Pa sej še v Gorici, kakor mi je prijatelj pisal, je bilo o Binkoštih le 7 stop. gor kote po R.; mi pa smo tukaj 1808 metrov ali čez 6026 čevljev nad morjem. Zarad zdravja se nimam posebno pritožiti. Do srede mesca oktobra gotovo tukaj ostanem. V Švici je še vedna vojska; tudi tukaj kuhajo, pa upam, da ne bo kaj hudega. Pri nemški pridigi imam zmiraj tretji del kalvinarjev, toraj moram besede zmiraj tehtati in naše verske resnice natanko dokazovati. — Dosedaj tudi še v Cerkvi nismo prav oskerbljeni; nimamo orgelj, ne križevega pota; zvonček tehta 2 stota; tudi nismo brez dolgov, pa v kratkem se upamo izkopati. Potreba je bila velika te naprave, ker sem ter tje že naseljeni katoličani so bili čisto zapušeni. Kmalu perve

dni sem šel čez tri ure daleč po snegu in v ostrem mrazu fantiča kerstit. Obhajilo utegne priti 5—6 ur daleč; prvo obhajilo te dni je bilo 4 ure daleč. Upamo, da se bo v kratkem tukaj stanovitven štacijon napravil, kar je močno potreba. O. M.

Razgled po svetu.

Laško. Dopisnik iz Rima v „G. C.“ pravi: „Med pogrebi živimo. Po Manzoni-u (slavnem pesniku) je bil Lipari (poslanec), po Lipari-u Rataci. Smert žanje v taboru laškega liberalizma“. Poslednji je bil Rataci, ki je veljal za vodnika vladi nasprotne stranke, v resnici pa je bil njen prijatelj in sužnjik Viktor-Emanvelov. Ako si vlada ni upala v prekučovstvu sama udariti, je to opravil Rataci s svojimi levičarji. Kralj je bil na tem, naj mu Rataci pomaga Evropo oslepariti; Rataci je vbogal in je k goljufiji roko podal. Zato je zdaj Rataci pri „liberalcih“ veliki mož, in na Laškem se Viktor Emanuel z Lanzom ravno tako po njem joka, kakor Garibaldi in njegovi malikovalci. Bivši sužnjik je pa nase pozabil in umrl v izobčenju. Nič se ne vé od kacega preklica, kesanja, podverženja do sv. Cerkev. Njegova žena, ko je videla nevarnost, je sicer poslala po znanega duhovna, ki je tudi precej prišel, toda ubogi bolnik je imel dva taka prijatla, kakor svoje dni nesrečni Voltér, ki sta v hišo poklicanega gospoda in znanca po mavtarski nesramnosti iz hiše odpravila. Tako tedaj je umrl, kakor je živel! Še ko je iz Rima v Frasinone se odpeljal, je menda obžaloval, da mora Rim zapustiti, preden je imel srečo biti pri pokopu „poslednjega papeža“. Ta „poslednji papež“ pa — bodi Bog milijonkrat češen in hvaljen! — se prav dobro počuti v Rimu, in vidi, kako zverstoma gredó pod zemljo tisti, ki so tako neusmiljeno njemu smert vošili. Sli so: Kavúr, Farini, d'Azeglio, Macini, toliko družih, in zdaj še tudi Rataci. — O tolovajsko življenje, kako žalosten je tvoj konec!

O bivanji ruske cesarice v Rimu so obhajali tudi obletnico laške vstave. Mestna gosposka je samo vodniku Apolovega kazališa izplačala 32,000 lir za igre v čast ruske cesarice, ki pa nobene stopinje ni vanj storila. Družih 30,000 lir so zaverгли za leseno barako, ki je služila ognjobrancem za vaje, in koliko več še za druge reči. To bojo vse lepo in pohlevno plačali zadavkani Rimljanje. Sej zato imajo „svobodo“ — plačevati, „fortschritt“ v plačevanju, zatiranje svoje Cerkev! —

Že bolj stara reč je, da je sprejeta postava zoper redovske središne hiše, generalate v Rimu. Redovski generali so protestirali pri parlamentu in pri kralju; pa zastonj; liberalizem ima ušesa le za prošnje zoper vero in Cerkev, zanjo je gluh. Med tem pa zopet zahtevajo milijonov in milijonov za brambo zoper vnanje sovražnike, kateri pa morebiti ne bojo kaj dosti opraviti imeli, ker so tisti notranji sovražniki nar huji, ki se prijatle delajo. Sella, denarski minister, je v toliki zadregi zaradi tolikih zahtév, da menda misli na odstop. —

Nemško. Odpadniki „altkatoliki“ so si 4. rožn. v Koloniji izvolili nekacega škofa. Le-tá je odpadnik dr. Jož. Hubert Reinkens. Amsterdamski janzenški „erzbischof“ Loos pa jim je bil obljubil, da jim ga bo posvetil, ako si ktereга izvolijo; toda tisti čas, ko je bil Reinkens izvoljen, je Loos skoraj nanagloma umrl, kakor smo že naznanili. — „Tagbl.“ pripoveduje, kaj je ta Reinkens, ter ga hvali, kako je na shodih odpadnikov v Monakovem in v Koloniji pred vsimi drugimi serčno in s prepričanjem govoril o potrebi obnovljenja rimske cerkve in se skazoval z nemškimi mislimi. — „Unità“ pa pravi, da s svojim neobtesanim zabavljanjem zoper papeštvo in papeža Pija IX si je našel pot do serc svojih izvolivcev, pa da je bil on eden prvih, ki je zažigal kadilo in ponujal svojo službo pruski zvezdi, da pa kakor pisatelj ni oslovelo njegovo ime.

Švicarsko. V Oltenu so undan rudečkarji imeli shod, na katerem so se oklicali vsi rudečkarški nauki, in zahtevalo potrebljenje duhovnov. „Unità“ pristavlja: „Nič ni dvomiti, da ta program bojo naši dandanašnji gospodje ta ali ta dan spolnili, ako oni ostanejo na kermilu.“ — Gratuliramo serčnim prijateljem švicarskih „svobodnih človekodircev.“ —

Francosko. Pod Mak-Mahonom se povzdiga denarstvo, oživljuje se trgovstvo, vterjuje se zaupanje v mir. Menjava v vpravnih osebah po okrajinah dela povsod veliko veselje pri ljudstvu.

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Iz Zagradca 9 gl. 35 kr. Vsi darilcev ponižna prošnja je: Naj sv. Oče za nas Boga prosijo, da bi vsi sveto živeli, zveličano umrli. Naj nam podelé sv. žegen; da bi se neskončno usmiljeni Bog nas usmilil, da bi se na zemljo povernil sveti mir, posebno pa za Jezusovo Cerkev. G. L. G. 10 gl.

Za Kalvarijo in cerkev sv. Jožefa. G. Karol Kral 70 krajcerjev.

Za afrikansku misijon. S Trebelnega 5 gl.

Za oo. Trapiste v Bosni. G. L. G. 1 gl.

Vabimo, prosimo, priporočujemo:

Naročite si hitro

ZGODNJO DANICO,

kteri je še nimate; obnovite naročilo, katerim je čas potekel. Cerkvenci časnik v današnjih časih ima toliko naznanovati, pojasnovati, učiti, priporočevati, svetovati, odsvetovati, hvaliti, grajati itd. itd., da ne more brez njega biti, komur je le kolikaj malo mar za katoliško Cerkev, za katoliški in nekatoliški svet, za Pija IX in za njegovo deržino po vesoljnem svetu, pa za našo slovensko-katoliško domovino. Sami pa dobro veste, da edina podpora našega lista, kateri vredniku vzame do malega vse dneve in veliko noči, je Vaše blago naročevanje. — Serčna hvala gg. pomočnikom in dopisovalcem, kakor tudi vsim blagim naročnikom! Prosimo enake priljudnosti tudi v prihodnje.

Cena je Zgodnji Danici:

v tiskarnici prejemani za pol leta 2 gold., po pošti pošiljani 2 gold. 40 kr.

Naj ložej in naj ceneje se naročnica pošilja po poštnih odkaznicah z napisom: Naj prejme sl. založništvo „Zgodnje Danice“ v Ljubljani.

Vredništvo.